

A' BÉTSI MAGYAR KURIRNAK

HARMADIK ESZTENDEJE.

1 7 8 9.

Iratott *Észtelneki Szatsvay Sándor* által — és
Nyomtatottik a' 2. Magyar Haza' költségével.

A. B. L. T. S. I.

MAGYAR KURIRNAK

MEGJELENÉSI HATÁROZAT

1789

— Plus ultra! — —
— több hátra! — —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4954

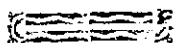
H. 140

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

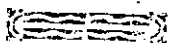
Indúlt BÉTSBŐL Szombaton 3. Januáriusban 1789.

Vérre! férre! Tsak ezt kiáltja látom edgyik ész-
tendő a' máliknak — ki-áll előlle — 's azt sem
tudjuk hová lett. — Vénül ez a' nagy játéknéző hely
a' Világ! Vénül az ebben *Magyar Kurirt* jádzó *Hir-
mondó* minden Olvasóival edgyütt! — Vénül az
emberi Nemzetnél tsak egynéhány órával ifjabb bün!
Vénülnek az ifjak! A' leg-szebb virágszál Leánykából
Pápa-szemen balhafzkadó unalmas vén Banya, a' leg-
egyenesebb 's leg-szebb teste állással termett szép if-
jú legényből egy két rét görsödt 'simbes öreg lészén!

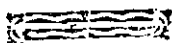
Minden Uj-efztendőben nevededik adófságunk egy egy Ó-efztendővel, mellyet az irni restellő irigy Vénség a' mi ifjuságunk' ro'sáit ki-fzántó eke-vasával szokott ortzáinkra borozdákkal fel-jegyzeni! Végre el-jő a' több Uj-efztendőt irigylő váratlan Vendég — még tsak emlékezni-is unalmasotska rólla — az Halál minnyájunkhoz, 's ezzel közönt-bé: *Rechts-umkehrteuch! marsch!* Miért kívánnék hát az én Erdemes Olvasóimnak szokásból 100 szerentsés Uj-efztendőket, holott bizonyosan tudom, hogy 100 efztendők alatt minnyájon meg-halunk; — De életben marad Vörrel vett Hazánk, Nemes Nemzetünk és édes Anyai nyelvünk! Meg-botsáfsanak az én Olvasóim! Ezeknek kívának én tiszta szivemből fok szerentsés és bódlog Uj-efztendőket!!! Az én E. Olvasóimnak pedig békefséget és minden jóban meg-edgyező akaratot ohajtak!!

Ma hát az 1789-dik efztendőnek első napja midőn ezeket irám. Mindenek mennek az ő Jó-akaróikat, barátjikot és Attyafiaikat jó kívánságaikkal tisztelni: fel-öltöztenek innepi-ruhákba; a' *Kurir* pedig az ő betű-szedőjével könyökig tentás; ez ir, amaz a' betüket vállagotja a' Kurir táskájába: még dél-után tudjuk hát-meg, mi lett a' szokott Udvari Gáláb l.

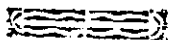
Eddig ezen a' napon fokon így szokták vala egymást köszönteni: *Adjon Isten vig Fárságot, szép Feleséget és jó szán-ítat!* Most mindenektől tsak ezt haljuk: *Adjon Isten békeféséget, őrizzen a' Pestistől és az éhségtől!* 'S mi-is vólna az időhöz alkalmaztatattabb kívánság ennél, akkor; midőn a' Világnak nagyobb részét lakó Pogányokkal vagyon háborúnk — midőn már-is némely érdemes Orvos Doktoroknak tapasztalások-szerint ollyon nyavallyák vagynak sok helyeken Hazánkban, mellyeknek eddig hírét se hallották, és magok a' Doktorak előtt-is esmeretlen — midőn a' Debretzenből jött Tudósítás-szerint egész Bihar Vármegyében rend-kivül kezdettének a' Téli-szálláson lévő katonák hlni — midőn az Erdélyből *Szengyörről* szárnyált hírek-szerint még a' Marha dög-is itt egészfszen meg-nem szünt — és a' havatlan gyenge tél miatt (itt nints hó, gyenge az idő) az Uj-ész-tendőre is által-ment — és midőn

 Európának nagyobb része vagy fegyvert köfszörül, vagy már kezét éles fegyverének maroklatján tartja. — Azsiában, Egyiptomban — az ugy nevezett Szent földéken — belső zenebona vagyon. — A' Svédeknek 100-ezer fegyveres Népjek kéz a' Tavafzi tsatára — és 21 nagy hadakazó hájójik, mellyek közzül mindeniken 40 ágyuk vagy-
nak

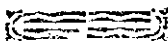

nak — és 14 approbb hajojik tsatára készülnék — Az Orosz Birodalom a' Tenger-partakig sőt a' halak Országán a' vizeken-is háborog — Oszakovval ugyan 2 hónapig fegyver-nyugvásti hírelnek; de tsak ugy, hogy a' tüzelés szünik-meg az alatt, a' Vár pedig az ostrom alatt marad. — Az Auszriai Birodalomban tudjuk, hogy állunk. — Lengyel-országok tentánkban fog nekünk ezen Uj-éztendőben kerülni. — Pruszázia álhatatos a' még *Iridriktől* írásban maradt Piánunak végben vitelében, tsak az alkalmatóságot várja. — Anglia, Hollándia, frigyes ezzel; következésképpen segítség — Párisban bé-fedett fazékban fő a' Politika — Romában a' fő Papok gyülekezete nem ingyen dolgozik. — *Harmadik Károly* a' Spanyolok' 73 éztendős nagyon el-erőtlenedett Királyok szeretné még életében a' maga Leányát a' *Toskánai* Nagy Hertzegnét Romai Királynénak szemlélni. — Az Orosz Tsálzárné II-dik *Katharina* 60 Uj-éztendőket ért már. — A' Török Szültán *Abdül Hamid* (ha él) 64-et — A' Romai Pápa *VI-dik Pius* 72-töt. — — —

A' mi F. Fejedelmünk kezdett ugyan valamennyire nyavallyáiból gyógyulni; de még-is erőtelen — és a' nyavallyát ollyonnak mondják lenni, melyben a' nyavallyás nem feketik. — Az Anglus Király

rály elmebéli tehetség-nélkül való nyavallyájából ezen Uj-efztendőben fog vagy örökösön, vagy idejig ki-gyógyúlni. — Az 57 efztendős Lengel Királyról *Sztanislau Augustusról* még a' közönséges Levelekben-is az iratik, hogy a' maga nyavallyájából, mely szerint fokszor elme háborodásban vagyon, még ki-nem gyógyúlt. — *Laudonról* az iratik, hogy az egész Magyar-orzági Táboron fő Vezérré tétetett volna a' jövő Tavaszra; minthogy F. M. *Lasci* beteges és erőtlen. Hertzeg *Kóburg* pedig a' maga mostani helyen hafanló képpen. — Azt mondják a' F. Császárról, hogy a' háborúnak fok szorgalmatossággal töltött vizontagságai miatt melybéli nyavallyája volna, melynek gyógyittására a' *Pisai* feredőre fogna menni — de ezt mi nem hiszszük. — Hól van a' Nagy Török Vezér? tsak alig ha nem a' *Malumed*' Paracitsomában, melybe a' Bétsbe érkezett; de még nem tökéletes igaz Levelek szerint, egy helyem sinoran vezetett. Ezt a' Tengeri fő Vezér, az ugy nevezett *Kapután* Balsa, ki néki halalos ellensége vala, nagy tsalárdsággal vitette kötve Konstantinápolyba. De a' körülállások, ha igaz lészén a' dolog, ezután írjuk-meg. — — — A' hól háború van — — békefélig is lészén ott — ki mérné hát azt itélni, hogy tsak a' fellyebb említett tudva lévő körülállások nem elég hirt szolgáltatnak nekünk ezen bé-állott Uj-efztendőben

ben az írásra. — Sőt ki volna inkább az, a' ki méltán azt ne mondhatná, hogy az 1789-dik ezten-dő fokkal nevezetesebb lészzen a' vívelt dolgokat írók előtt, mint az 1788-dik vala. — Adjon Isten békeséget! — de

Azt írják a' múlt hónapban (*) *Jász-Városlásból*, hogy egy ide-való Bojér F. M. *Románzovhoz* mene nem régiben, és azon kéri vala, hogy adná-ki neki *Oknádt* (Só-Bánya) 3 ezten-dőre árendába; melyre *Románzov* ezt felelé: *Igen is szivesen, ha az Ur en-gemet arról bizonyófsá téfzen, hogy én még 3 ezten-deig itt maradok, és hogy Jászi Városlása Oknával ed-gyütt kezem alatt lészzen!* Nem bizonyos a' békefség dolga; de még-is nagyobb a' reménység chez, mint a' további háborúhoz. Adjon Isten békefséget! ez az én Uj-eztendei ohajtáson.

Elegyes Tudófitáfok.

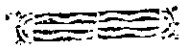
A' Magyar-oroszág Birája és a' Helytartó Ta-nátsnak Feje, G. *Zitsi Károly* Ur ő Excellentiája,
a'

(*) *Jászi* minden régi Magyar Könyvekben *Jász* Városlásának íratik; nevezetesen az Erdélyi írók' Könyveikben; azért ezután így élünk vele; mel-lyet a' *Kurir* egy nagy érdemű Tudófitójának kölfön.

a' maga Hivatalához Hazájához és Fejedelméhez való hivségét hitével petsétlé-meg a' múlt Vasárnap Bétsben.

A' közelebb ide érkezett Német Gránátérfok közzül 60-nan feküsznek a' betegek házában ollyak; kiknek kezeket, lábokat és ábrázatjokat a' hideg az után meg-sonyorította. — Bétsben még a' leg-öregebb emberek sem emlékeznek, hogy ollyon fok hideg és Köldus lett volna, mint most. — 3 emberek indúltanak vala-ki a' múlt héten Bétsből egy szekeren — kétség-kivül jól meg-ittanak vólt a' melegítő italból. Szép tsendefen haza-vizik a' szekeret az útát jól esmérő lovak — bé-botsátják az Udvarra — hát edgyik se szól, mind alszik, meg-rázzák a' kotsift, hogy ébredjen, 's hát mint a' fzenes 'Sák ugy zörög — mind a' 3-mon meg-valának halva.

A' múlt héten jö vala-bé Bétsben a' *Burg* kapun egy Farkas-bör bundás jó-forma ember — el-fikomodik a' kapuban — 's ugy vágja fejét egy kőhez, hogy a' feje leg-ottan két-felé menvén, egynéhány órák alatt el-temetteték. — Itt már fokoknak kezek lábok ki-romlott az el-esésben; azért többnyire pokrotzból főtt botskort viselnek a' tsizmán kívül.

Az Orosz szolgálatban lévő Generál *Szelljaque*, a' múlt hónapnak 17-dikén maga botosáta egy golyó bift kereftül a' maga fején. Ez egy született Frántzia, Oka pedig halálának csak ez: Midőn nem régiben Generál *Elmt* nyugalomra mene, által akarja vala a' maga igazgatása alatt lévő hadi-teslet adn: Generálmajor *Derfeldnek*; de mivel ez éppen ekkor beteg vala, *Szelljaque*-ra szálla a' Seregnek ideig való Vezérlése, mellyet ő az egész háború alatt nála maradni reményl vala' — már most, hogy ettől meg-fosztatott, maga-is meg-fosztotta magát életétől.

Béts. A' múlt hónapban egy ollyon F. Rendelése mene-ki ő Felségének, mely-szerint a' Lelki-Páztorságra alkalmaztatott Szerzetes Papok, az ő Közönséges-társaságbéli tselekedeteikre nézve, a Helység Biráji alatt léfznek; az az: itt fogják a' magok Polgári ügyeket folytatni. — Az ira ik és mondatik, hogy F. M. *Lasci* nyugalommat kért volna magának a' háborúra nézve. *Károly Littenstáin* Hertzeg hasonló-képpen.

Ezt olvassuk egy Levélben, hogy edgy bizonyos *Dubraska* nevű Brüni 'Sidó' afzfzony azt jelentette volna-bé ő Felségének, hogy egy külső-orzági máig is titokban lévő Társaság, minden örökös Tsáfzári és Királyi Birodalomban lévő el-tömött Klástrók

mok jószágit 20 milliom farintokan akarná magához váltani — mely eránt, a' mint némely Német Levelekből olvassuk, már tanátskozások is lettenek volna.

Miđőn még meg-sem gondolnak, akkor szűl az Uj-esztendő valamit! A' Triestből érkezett Levelek szerint a' Monténegróbéliek még a' múlt Fárságon fel-tett ál-ortzájokat most vetik-le. Ezek a' *Skutari* Basával edgyet értettek; azzal magokat már edgyesítették, és olly szándékkal vagynak, hogy mi-helyt a' Téli napok meg-engedik, leg-ottan a' Velentzei Közönséges-társaság' határába üfisenek. — még pedig ezt adja a' Basa ezen szándékának oká-úl, hogy a' Velentzeiek a' kötés ellen tselekedtenek akkor, mikor a' magok *Dalmátziájokon* keresztül szabad útat engedtenek vala *Vukásovit*snak. Ezen a' Velentzei Tanáts nem kevésbé ijedett-meg, hogy néki-is ezen jelen-való Török háboruba minden akaratja ellen belé-kelletik elegyedni. 1-ső és 4-dik nap-jain a' múlt hónapnak rend-kivül való gyűlést tartott, és Konstantinápolyba leg-ottan egy *Kurirt*-is küldött azon izenettel, hogy néki semmi tzelja sem volna a' Portával hadakozni; de a' Porta ellen pártot ütött *Skutari* Basa ellen kéntelenítettik mind a' szárazon mind a' vizen magát óltalmazni — 's erre nézve hadi-készületeket tenni. Még a' Porta' feleletje nem tudatik; de már Velentzében a' hadi-nép tsatázó lábra állittatik és az ujj-katonák szorgalmato-son szedetnek.

A' Lengyel-országi Kereskedő 'Sidok azt a' hirt hozták Bétsbe, hogy az Oroszok 2000 szekereket ir-
tanak.

tanak vala némely Lengyel-helységekre, mellyeket hogy bizonyosbhan meg-kaphassanak, fegyveres Népet küldöttek reájok, kik által kényszerítették a' Nemesség a' szekereket ki-állítani. Lengyel Generál *Lubovitzki*, ki a' Lengyel lovásokkal a' határ-szélen áll vala, öszve gyűjté a' maga Népet, és a' szekereket vivő Oroszokat készen várván, azokra olly kemény tüzet adata, hogy nem csak a' szekereket viszta vevé, hanem sok Oroszokat gyalog-küldé a' más Világra, és a' kik meg-maradtanak is mind el-szélelté. Láthatni az ellélekből, Lengyel-országnek mely nagy változás álljon a' külsőben. — Tsudálatos váltazó a' Világ! A' *Fridrik* idejében, midőn *Dántzigot*, a' maga hatalma alá akarja vala venni, még a' Pruszizus nevet is megvetőleg említik vala a' Lengyelek: már ma egész Lengyel-országban ez a' szó: Pruszizia! a' leg-kedvesebb isü szó, és a' Mulzákának neveket sem halgathatják. — Már annyira is ment az Ország-gyűlésében a' dolog, hogy a' Nemesség a' Királynak jelenlétében fegyvert rántott. — Már az idegen Udvarokhoz küldött Len. Követek mind útban vagnak. Bétsbe jö *G. Rzreuvuszki*, Pétersburgba *G. Loos*, Konstantinápolyba ama híres Hertzeg *Rátzivil* — Már bizonyos, hogy a' Pruszizus Armáda nem csak tsátázó lábön áll, hanem háborúi 'Sóldal is élnek a' katonák. Mi ennél bizonyosabb a' Pruszizus háborúra nézve. — Aztis minden Levelek igaznak írják, hogy Orosz-ország a' Pruszizia, Anglia és Hollin'din' békelségre tzelázó közben-járását, megvetette. Bétsben az Uj-éztendőben semmi Udvari Gála nem vala.